

ALİ RIFAT ÇAĞATAY
(Yaşamı - Eserleri ve Besteciliği)⁽¹⁾

Armağan SEZEN
Diyarbakır TM Devlet
Korusu Sanatçısı

Türk Tarihinde Nizam-ı Cedid (Yeni Düzen) olarak adlandırılan yenileşme hareketlerinin etkileri müziğimize de yansımış, 1826 yılında kapatılan Mehterhane'nin yerine 1828 yılında Mızıkay-ı Hümayun'un kurulması ile Türk müziği tarihinde yeni bir dönem sayfaları açılmıştır.

Mızıkay-ı Hümayun'un kurulmasından sonra bu kurum içinde iki farklı fasıl grubu oluşturuldu. Birincisi geleneksel Türk sanat müziği çalgılarından ve ses sanatçılarında oluşan **Fasıl-ı Atık** (Eski fasıl), diğeri ise hem geleneksel Türk sanat müziği hem de Batı müziği çalgılarında oluşan **Fasıl-ı Cedid** (yeni fasıl) dir.

Bu yazımda, böyle bir dönemin etkisini gösterdiği yıllarda dünyaya gelen ve bu etkilenmeyi eserlerinde yansıtan bir Türk müziği bestecisi olan Ali Rifat Çağatay'ın yaşamını, eserlerini ve Türk müziğine katkılarını ele alacağım.

Yaşamı:

Ali Rifat Çağatay 1872 yılında İstanbul'da doğdu⁽²⁾. Büyükbabası Hurşid Bey (1814-1873) askeri kaymakamdı. Babası piyade kaymakamı Hasan Rifat Bey (?-1900), annesi ise Ayşe Hanım (ö. 1909) dı⁽³⁾.

Çağatay ilk evliliğini Prens Vezir Mehmed Abdülhalim Paşa' (1830-1894)'nın kızı, Sadrazam Prens Said Halim Paşa' (1864-1921) nin kızkardeşi Prenses Zehra Hanım (1863-1822)'la, ikinci evliliğini ise Nimet Çağatay'la (ö. 1968) yapmıştır⁽⁴⁾.

Çağatay iyi bir ortamda yetişti ve özel eğitim gördü. Fransızca, Arapça ve Farsça öğrendi.

Uzun bir süre boyunca "Bab-ı Ali Memurini Mülkiye Komisyonu Mümeyyizliği" ⁽⁵⁾ nde bulundu.

⁽¹⁾Bu yazı daha önce hazırlamış olduğum ve aynı adı taşıyan lisans bitirme tezinin geniş bir özeti. (Bkz. Ali Rifat Çağatay, Armağan Sezen, Yaşamı - Eserleri ve Besteciliği, 1989, İzmir)

⁽²⁾Çağatay'ın doğum tarihi birçok kaynakta farklı olarak verilmiş, fakat Sadettin Nüzhet Ergun'un "Samih Rifat Hayatı ve Eserleri" adındaki eserinde Çağatay'ın doğum tarihi 1872(h. 1288) olarak verilmiştir. Adı geçen eserde yer alan bazı bilgiler ve fotoğraflar Çağatay'ın kendisi tarafından verildiği için, bu tarihin doğru olma olasılığı güçlüdür. (Bkz. a. g. e XII)

⁽³⁾Çağatay'ın ailesi hakkında gebib. A. R. Çağatay, Armağan Sezen s. 1, 2, 3, 4

⁽⁴⁾İlk evliliğinden Vecid ve Cafer adlarında iki oğlu olmuştur.

⁽⁵⁾

Ege Üniversitesi

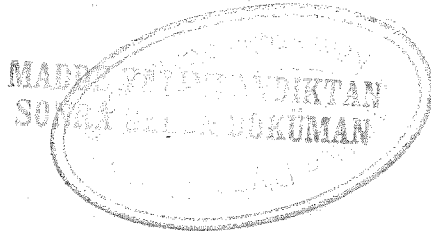
Devlet Türk Musikisi

Konservatuarı Dergisi

Sayı: 2 , Ocak-1992, s. 55-61.

0.1670

07 NISAN 1997

030720

ÇAĞATAY, Ali Rifat

-
- 1 DEMET URUŞ, Ali Rifat Çağatay'ın koleksiyonunda bulunan Nayi Osman Dede'nin Uşşak ve İtri'nin Segah Ayin-i Şeriflerinin edisyon kritiği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2013